

İNFORMASIYA KOMMUNİKASIYA TEXNOLOGİYALARININ TƏHSİLƏ TƏTBİQİ

MÜASİR TƏHSİLİN İNKİŞAFINDA YENİ İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARININ ƏHƏMİYYƏTİ HAQQINDA

Samirə Babayeva,
Gəncə Dövlət Universiteti
E-mail: samira.babaeva@list.ru

Rəyçilər: *ped.ü.elm.dok., prof. Ə.Q. Pələngov,*
ped.ü.fəls.dok., dos. M.S. Kazımov

Açar sözlər: *yeni informasiya texnologiyaları, təlim prosesi, təhsil*

Ключевые слова: *новые информационные технологии, процесс обучения, образование*

Key words: *new information technologies, learning process, education*

Müasir dünyada informasiyaların EHM vasitəsilə emal edilməsi intellektin nailiyyətlərinə əsaslanır. Əsas ideya bunlardan ibarətdir: proqram vasitələrini elə işləyib hazırlamaq lazımdır ki, informasiyanın daxil edilməsi və çıxarılması (məsələlərin təsviri və qoyulması, onun həllinin alınması) istifadəçinin professional dilində baş vermiş olsun. Belə informasiya texnologiyasına yeni informasiya texnologiyası (YİT) deyilir.

Müasir dövrümüzdə təlim təhsilin əsasında yeni informasiya texnologiyaları durur. Kompüter yeni informasiya texnologiyaları üçün baza rolunu oynayır. Ona görə də kompüterin imkanları aşağıdakı təminatlarla müəyyən edilir:

- aparat (hardware),
- proqram (software),
- “beyin” (brainware).

Praktika göstərir ki, yeni informasiya texnologiyalarının təlim prosesində tətbiqində başlıca müvəffəq rol son komponentin öhdəsinə düşür. Təlimdə kompüterdən istifadənin perspektivli istiqamətlərindən biri məhz kompüter fənn mühitidir.

YİT-dən istifadənin xarakterik cəhətləri aşağıdakılardır:

- verilənlərlə manipulyasiya etmək üçün rejimdə iş (əlbəttə, əvvəllər olduğu kimi proqramlaşdırma deyil);

- məsələ həlli zamanı EHM- in istifadəçilərinin interaktiv rejim şəraitində qarşılıqlı fəaliyyət göstərməsi;

- EHM ilə dialoq prosesində informasiyanın təqdim edilmə formalarına adaptasiya olunmaq.

YİT-in konsepsiyasında üç əsas prinsip vacib rol oynayır: inteqrasiya, elastiklik, interaktivlik. YİT-in bazasını isə aşağıdakı texniki nailiyyətlər təşkil edir:

1) informasiyanı əldə etmək və saxlamaq üçün yeni mühitin yaranması - maşınların oxuya biləcəyi elektron daşıyıcılar;

2) kommunikasiya vasitələrinin təkmilləşməsi, yəni hər yeni yaranan kommunikasiya vasitələrinin informasiyanı heç bir məhdudiyət olmadan və qısa zaman kəsiyində əldə etmək imkanı olsun.

3) verilmiş alqoritmlər əsasında kompüter vasitəsilə informasiyanın emal edilməsi.

YİT-in ümumi istiqaməti ondan ibarətdir ki, informasiya proseslərinin avtomatlaşma dərəcəsini yüksəltmək mümkün olsun. Onu da diqqət mərkəzində saxlamaq lazımdır ki, təhsilin informatlaşması prosesi insan fəaliyyətinin digər sahələrinin informatlaşmasını həmişə qabaqlamalardır, çünki məhz təhsilin informatlaşmasında sosial, ümumi-mədəni, psixoloji zəmin formalaşdırır. Təhsilin informatlaşması cəmiyyəti informatlaşmasının başlıca şərtidir.

Təhsildə YİT kompleks şəkildə olan təlim və təlim-metodik materiallardan, təlim təyinatlı hesablama texnikasının texniki və instrumental vasitələrindən, eyni zamanda hesablama texnikası vasitələrinin təlim prosesindəki rolu və

yeri barədə elmi biliklər sistemindən ibarətdir. Burada elektron vasitələrdən istifadə etməklə təlimin forma və metodlarının təkmilləşməsi barədə qiymətli materiallar vardır. Bu materiallar vasitəsilə mövcud pedaqoji problemlərin kardinal şəkildə həllinə nail olmaq və tədris prosesini optimallaşdırmaq mümkündür.

YİT-in başlıca əlamətlərindən biri də budur ki, o, müəllim və şagirdlərin müstəqil şəkildə və birgə fəaliyyətini tənzimləmək üçün qeyri-məhdud imkanları malikdir. YİT vasitəsilə pedaqoqlar idarə etdikləri təlim prosesini keyfiyyət baxımından yüksək səviyyəyə qaldıra bilər, şagirdlərin fərdi imkanlarını nəzərə almaqla təlim prosesinin təşkilində yeni- yeni formalar axtarıb tapa bilərlər.

YİT-dən tədris müəssisələrində istifadə edilməsi özünün təşəkkül səviyyəsindədir. Məsələn burasındadır ki, tədris müəssisələrində təlim prosesində istifadə ediləcək proqram vasitələri təhsil ocaqları üçün həmişə əlçatan olmamışdır. Bu işin öhdəsindən gəlmək yalnız son illərdə mümkün olmuşdur. Digər səbəblər də vardır. Belə ki, YİT-in intensiv şəkildə yayılmasına da nail olmaq mümkün olmamışdır. Şübhə yoxdur ki, YİT-dən istifadənin məzmunu da lazımi şəkildə işlənib hazırlanmamışdır.

Eyni zamanda bu və ya digər təlim kursunu əhatə edən kompleks elmi- metodik və proqram təminatına ehtiyac olmuşdur.

Yeni informasiya texnologiyalarının vasitələri dedikdə mikroprosessor, hesablama texnikası, eyni zamanda informasiya mübadiləsi üçün müasir vasitə və sistemləri (bu sistemlər vasitəsilə informasiyanı toplamaq, yenidən canlandırmaq, saxlamaq, emal etmək və çatdırmaq olur) olan, proqram-aparat vasitə və qurğuları nəzərdə tutulur. Yeni informasiya texnologiyalarının vasitələrinə aiddir: EHM, PEHM (personal elektron hesablama maşınları); EHM- in bütün sinifləri üçün terminal təchizat komplektləri, lokal hesablama şəbəkələr, informasiyanı daxil edən və xaric edən qurğular, mətn və qrafik informasiyaları daxil etmək və onlar üzərində manipulyasiya aparmaq üçün qurğular, böyük həcmdə olan informasiyaları arxivdə saxlamaq

üçün vasitələr və müasir EHM üçün periferik avadanlıq; müasir əlaqə vasitələri; maşın qrafik sistemi; proqram kompleksləri (proqramlaşdırma dilləri, translyatorlar; kompilyatorlar, operasiya sistemləri, tətbiqi proqramlar paketi və s.

Formalaşmış (təhsil alanın şəxsiyyətinin formalaşması, informasiya cəmiyyəti şəraitində fərdlərin həyata hazırlanması, sosial sifarişin yerinə yetirilməsi, informatika mütəxəssisləri və istifadəçilərin hazırlanması, bütövlükdə təlim-tərbiyə prosesinin intensivləşdirilməsi) YİT vasitələrinə (191, 14-15) T.V. Kapustina ali məktəblərdə YİT-dən istifadəyə daha bir aktual vasitə əlavə edir: təhsil alanların yaradıcılıq aktivliyinin formalaşması və elmi axtarışlar üçün keyfiyyətə yeni mexanizmlərin qurulması. Qeyri-profil ali məktəblərdə riyaziyyatın tətbiqinə gəldikdə isə konkretləşdirmək olar: tətbiqi elmi məsələləri qurmaq və onları həll etmək üçün yeni şəraitin yaradılması.

YİTV-in (yeni informasiya texnologiyaları vasitələrinin) ali məktəblərdə tətbiqi ilə bağlı problemlər sırasında onlardan lazımi şəkildə istifadə edə biləcək müəllim kollektivlərinin lazımi səviyyədə olmaması, onların bu vasitələri təhsil praktikasına tətbiq etməyi bacarmaması, YİT əsasında təlim kurslarını aparmaq üçün kifayət qədər hazır didaktik və metodik materialların olmamasını aid etmək olar.

Yeni informasiya texnologiyalarının hazırlanması çox ciddi kriteriyalar əsasında baş verməlidir. Bu meyarlar məqsədə müvafiq və effektiv olmalıdır.

Problemin aktuallığı. Yeni informasiya texnologiyasının tətbiqi təlimin funksiyasının tam şəkildə yerinə yetirilməsini təmin etdirilməsinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edir.

Problemin yeniliyi ondan ibarətdir ki, yeni informasiya texnologiyalarının təlimdə istifadə olunması tələbələrə əqli fəaliyyətinin düzgün təşkil olunmasını təmin edir.

Problemin praktik əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, yeni informasiya texnologiyaları təlim prosesinin yeni formasını yaranması, “müəllim-tələbə”, “kompüter-tələbə”, kompüter-tələbə qrupları” tipində modelləşməsinin əmələ gəlməsinə gətirib çıxarar.

ƏDƏBİYYAT

1. Т.В. Капустина. Новые информационные технологии обучения математическим дисциплинам в медвузе (на основе компьютерной системы Mathematica). М.: МПУ, 2001.
2. Новые информационные технологии на современном этапе информатизации образования / И. А. Колсевникова // Дистанционное и виртуальное обучение: Дайджест рос. и зарубеж.прессы, 2000, № 2
3. Т.А. Калугина. Новые информационные технологии в сфере образования. Саратов: Колледж, 2000.
4. Волокитин К. Н. Современные информационные технологии в управлении качеством образования // Информатика и образование. 2000, № 8

С.Р. Бабаева

О ЗНАЧИМОСТИ НОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

РЕЗЮМЕ

В статье подчеркивается важность новых информационных технологий в образовании, в системе научных знаний. Автор повествует о роли и месте учебных и научных материалов, а также вычислительных инструментах в процессе обучения. В статье отмечается важность новых информационных технологий, их преимуществ и их роль в процессе обучения.

S.R. Babayeva

NEW INFORMATION TECHNOLOGY IN THE DEVELOPMENT OF MODERN EDUCATION ABOUT THE IMPORTANCE

SUMMARY

It consists of a complex of new information technologies in education, a system of scientific knowledge about the role and place of teaching and learning materials and tools, as well as of the computational tools in the learning process. The article highlights the importance of the new information technology, its advantages, and its role in the learning process.

Redaksiyaya daxil olub: 18.01.2018